

KIÁLLÍTÁS

Amikor kekszet eszünk, vagy bekenjük a kezünket, valószínűleg a távoli esőerdőkre gondolunk a legkevésbé. Pedig gondolnunk kellene rájuk, hiszen számos mindennapi termék előállítása jelentősen befolyásolja a környezetet és az embereket a világ különböző részein. Ez a fotókiállítás a pálmaolaj-termelést mutatja be, illetve a pálmaolaj történetét, termelését, fogyasztását, környezeti és társadalmi hatásait és gazdasági jelentőségét járja körül.

A gyorsan növény és termékeny olajpálma vörös pépét nemcsak élelmiszerekben, hanem bioüzemanyagokban és kozmetikumokban is felhasználják, a rúzsoktól a krémekig. Bár az élet a pálmafa alatt idillinek tűnhet, a valóság ennél sokkal zordabb. A legújabb kutatások tanúsága szerint az olajpálma-termesztés és a pálmaolaj-gyártás során gyakran gyermek- és rabszolgamunkát alkalmaznak, megsértik az őslakosok földhöz való jogait, és tönkreteszik a természeti környezetet.

KIÁLLÍTÁS

A pálmaolaj felhasználása több mint 5000 évre nyúlik vissza, elsősorban Nyugat- és Közép-Afrikában. A régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy az ősi civilizációk főzési és gyógyászati célokra használták. A 15. században az európai felfedezők is felfigyeltek a pálmaolaj széles körű használatára Afrikában. A 19. századra a pálmaolaj jelentős exportcikké vált Afrikából Európába, amelyet szappanok, kenőanyagok és margarin előállításához használtak fel. A 20. század elején az olajpálma ipari termesztése Délkelet-Ázsiában, különösen Indonéziában és Malajziában kezdődött meg a kedvező természeti körülmények miatt. A II. világháború után a technológiai fejlődés és a jelentős beruházások a pálmaolaj-termelés ugrásszerű növekedéséhez vezettek. Az ültetvények az étolajok és -zsírok iránti globális keresletre reagálva gyorsan bővültek. A 20. század végén és napjainkig az olajpálma-ültetvények gyors terjeszkedése gazdaságilag jelentős, de környezetvédelmi és társadalmi szempontból igen problematikus volt. Az erdőirtás, az élőhelyek pusztulása, a munkaerő kizsákmányolása és az őslakos közösségek kitelepítése nemzetközi figyelmet és kritikát váltottak ki számos környezetvédelmi és civil társadalmi szervezet részéről.

KIÁLLÍTÁS

A pálmaolaj sokoldalúan felhasználható, könnyen és olcsón feldolgozható. Az afrikai olajpálma (*Elaeis Guineensis*) pépjéből nyerik ki. Ezek a fák az ültetés után körülbelül három évvel hoznak először gyümölcsöt, és közel 30 évig teremnek. A pálmaolaj fő termelői ma Indonézia és Malajzia. Sajnos a pálmaolaj-termelést számos emberi jogi és munkajogi visszaélés övezi. Ezekben az országokban a legtöbb önálló gazdálkodó rendkívül alacsony béreket kap, és az ültetvényeken dolgozó munkásoknak túlórázniuk kell, hogy növeljék keresetüket. A malajziai olajmalmokban dolgozók jelentős része Indonéziából, Indiából és Bangladesből származó vendégmunkás, akiknek a bérét gyakran csökkentik a toborzási jutalékok. Ezek a munkások évekig törlesztik a Malajziába utazáshoz felvett kölcsönöket. Emellett számos országban tiltott mérgező anyagokat használnak az ültetvényeken, amelyek komoly egészségügyi kockázatot jelentenek a munkások számára és károsítják a természeti környezetet. A hosszú munkanapok és a hőség szintén hozzájárulnak a munkahelyi balesetekhez.

KIÁLLÍTÁS

Az afrikai olajpálma kivételesen magas terméshozamú, hektáronként 4,5-szer több növényi olajat termel, mint a repce, a második legtermékenyebb olajnövény. A pálmaolajat közel 5000 éve használják, elsősorban étolajként. A 20. század közepe óta kulcsfontosságú nyersanyagga vált. Az 5 és 25 kg közötti súlyú gyümölcsök egy kisgyermek súlyához hasonlíthatók. Sajnos a pálmaolaj-iparban a gyermekmunka is jelentős probléma. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet szerint 1,5 millió gyermeket foglalkoztatnak az indonéz mezőgazdaságban, főként Észak-Szumátrán, valamint Kelet- és Nyugat-Jáván. A malajziai Sabah és Sarawak olajpálma-ültetvényein is elterjedt a gyermekmunka. A kisebbek gyakran szüretelik egyesével a pálma termését, és mérgező anyagokat permeteznek a fiatal olajpálmákra, míg a nagyobb gyerekek a hatalmas természsomókat gyűjtik. A gyermekmunka kizsákmányolása révén a pálmaolaj-termelők alacsonyán tudják tartani az árakat, mit sem törődve azzal, hogy ezeket a gyerekeket megfosztják a gyerekkoruktól és az oktatás lehetőségétől.

KIÁLLÍTÁS

A pálmaolaj-termelés három szakaszból áll: az olajpálma ültetéséből, a termés betakarításából és a fák regenerálásából. Mindegyik szakasz munkaigényes, és ha felelőtlenül végzik, szennyezi és pusztítja a természeti környezetet.

Az esőerdőket kiirtják, hogy új ültetvényeket hozzanak létre, gyakran anélkül, hogy konzultálnának az őslakos közösségekkel vagy kártalanítanák őket, ami gyakori földjogi vitákhoz vezet. Indonézia őslakosai, akik generációk óta ezen a földön élnek és használják azt, különösen érintettek. Ez a föld jövedelmet, élelmet, gyógyszert és építőanyagot biztosít számukra, ennek elvesztése pedig ellehetetleníti a megélhetésüket. Nem ritka, hogy a regionális kormányok a helyi közösségek megkérdezése nélkül adják el a földeket a nagyvállalatoknak.

KIÁLLÍTÁS

Európában a pálmaolajat elsősorban élelmiszerekben, bioüzemanyagokban, állati takarmányokban, kozmetikumokban és mosószerekben használják. A Természetvédelmi Világalap (WWF) becslése szerint a pálmaolaj a boltokban árult csomagolt termékek több mint 50%-ában megtalálható, a keksztől a szappanokig. Nem minden olajpálma-ültetvény fekszik trópusi esőerdők helyén; sok közülük egykor rizs- vagy gyümölcstermesztésre használt mezőgazdasági terület volt. Számos gazda a gyorsabb és jobb jövedelem lehetősége miatt választja az olajpálma termesztését a rizs helyett. Indonéziában például, ahol a rizst hagyományosan helyben termelték, a rizsföldek olajpálma-ültetvényekkel való helyettesítése rizsimporthoz és a helyi étrend minőségének romlásához vezet.

KIÁLLÍTÁS

2023-ban világszerte 79 millió tonna nyers pálmaolajat termeltek, amelynek 59%-a Indonéziából, 24%-a Malajziából származott. Az Európai Unió a globális termelés 11%-át fogyasztja. A pálmaolajat Európában széles körben használják kekszek készítésére. További jelentős fogyasztók Kína, India és maga Indonézia. A pálmaolaj jelentős bevételi forrást jelent a globális dél országai számára. A pálmaolaj 2022-ben Malajzia GDP-jének 2,4%-át, Indonézia GDP-jének 4,5%-át tette ki. Az olajpálma-ültetvények mindkét országban fontos munkahelyteremtők, Malajziában mintegy félmillió, Indonéziában több mint hárommillió embert foglalkoztatnak. Világszerte mintegy 19 millió hektárnyi földterületet használnak pálmaolaj-ültetvények céljára, ami Szenegál vagy Szíria területének, vagy több mint 26,6 millió futballpályának felel meg. A globális olajpálma-ültetvények 57%-a, kb. 11 millió hektár található Indonéziában, míg 26%-a, mintegy 5 millió hektár Malajziában. A jelentős pálmaolaj-ültetvényekkel rendelkező országok közé tartozik még Thaiföld, Kolumbia és Nigéria is.

KIÁLLÍTÁS

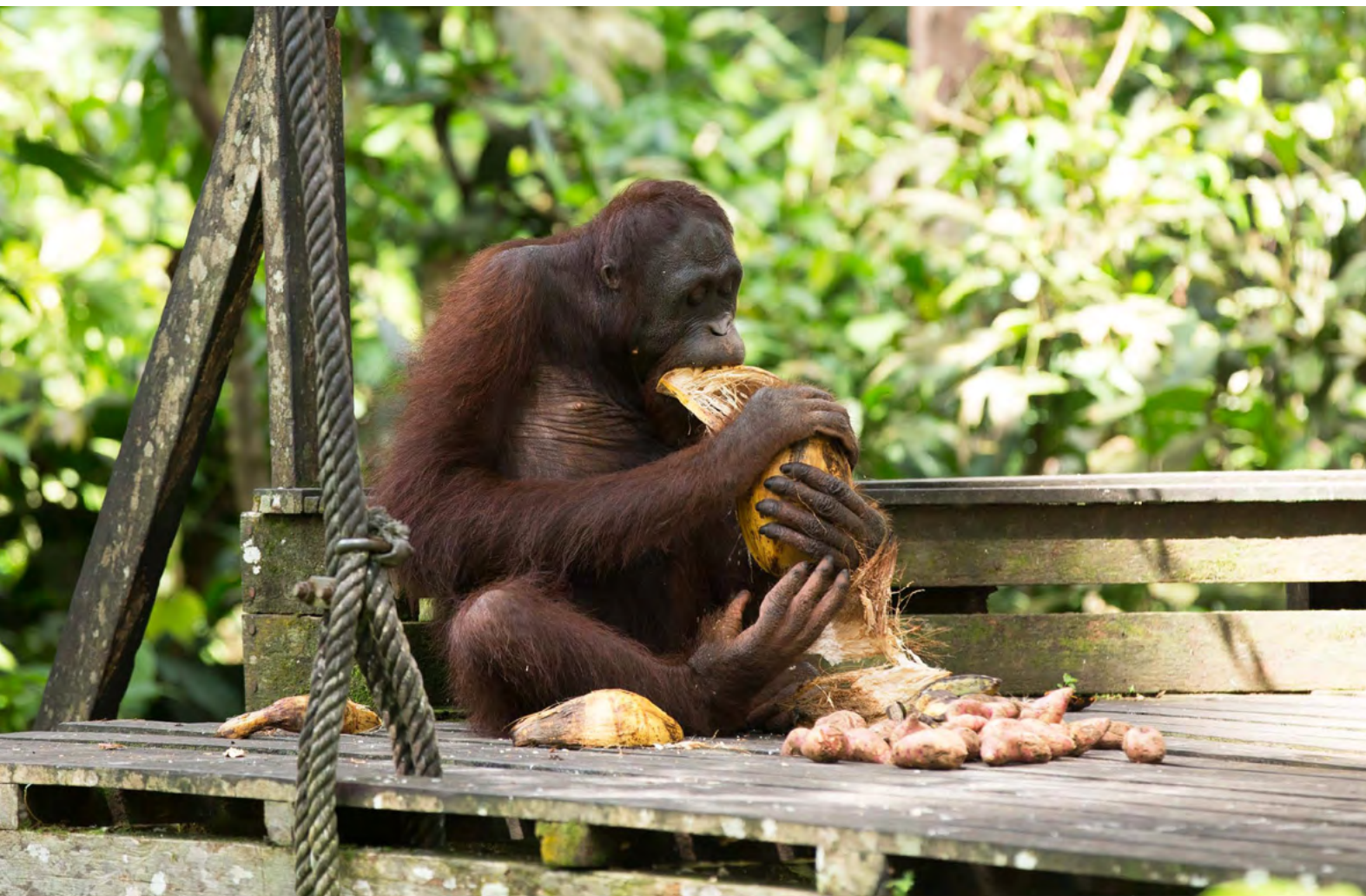
////////////////////////////////////

Az olajpálmáknak melege és nedvességre van szükségük a jó növekedéshez. Tömeges termesztésük negatívan hat az egyenlítői esőerdők és tőzeglápok növény- és állatvilágára, valamint lakóira. Számos faj élőhelye vesz el, az esőerdőtől függő őslakos közösségek élete visszafordíthatatlanul megváltozik. Az ültetvénytársaságok és a gazdák gyakran égetik fel az esőerdőket a monszunesőzések előtt, hogy több termőterületet nyerjenek.

Az erdőt kivágják, a rönköket elszállítják, a megmaradt tuskók és az aljnövényzet pedig tűzveszélyessé válik. Az utóbbi években az erdőtüzek olyannyira elterjedtek, hogy a keletkező füst a környező városokba is eljut. Ezek az erdőtüzek hatalmas mennyiségű üvegházhatású gázt szabadítanak fel, felgyorsítva a globális felmelegedést. Az indonéziai tüzek naponta több széndioxidot termelnek, mint az USA ipara együttevve. Indonézia esőerdeinek 70%-a pusztult el az olajpálma-ültetvények telepítése miatt.

////////////////////////////////////

KIÁLLÍTÁS

A pálmaolaj felelőtlen termelése pusztítja a környezetet. Amikor egy esőerdőt ültetvénné alakítanak át, a végső lépés a megmaradt erdő felégetése és az ott élő állatok elpusztítása. Az erdőirtás az egész állatvilágot érinti, beleértve a nagytestű emlősöket– elefántokat, tigriseket, maláj medvéket is. Az olajpálma-ültetvények miatt az orangutánok, az esőerdők emblematikus állatai Borneón és Szumátrán az elvesztették élőhelyük több mint 90%-át. A pálmaolaj fontos szerepet játszik a világ gazdaságban, és számos általunk naponta használt termék nélkülözhetetlen összetevője. Előállítása azonban jelentős környezeti és társadalmi károkkal jár, amelyeket fenntartható gyakorlatokkal és jobb szabályozással kellene mérsékelni. E bonyolult kérdések kapcsán különösen fontos, hogy fenntartsuk a gazdasági fejlődés, a környezetvédelem és a társadalmi felelősségvállalás egyensúlyát. Fogyasztóként és világpolgárként tudatos hozzáállásunk és cselekedeteink hozzájárulhatnak egy fenntarthatóbb pálmaolajipar kialakításához.

KIÁLLÍTÁS

////////////////////////////////////

A pálmaolaj-termeléssel és annak negatív környezeti hatásaival kapcsolatos növekvő kritikákra, valamint a fenntartható módon előállított pálmaolaj iránti növekvő globális keresletre válaszul 2004-ben megalakult a fenntartható pálmaolajjal foglalkozó kerekasztal (RSPO), így 2022-re már a pálmaolaj mintegy 20%-a tanúsítvánnyal rendelkezik. Küldetésük „a pálmaolajipar átalakítása és fenntarthatóvá tétele” (RSPO, 2024). Az RSPO tanúsítási rendszerét azonban számos környezetvédelmi és civil szervezet bírálja, mivel a kitűzött fenntarthatósági és társadalmi célok megvalósítását nem tartják be. A kritikusok hangsúlyozzák, hogy a pálmaolaj-termelés pusztítja az erdőket és megnehezíti a természet helyén élő emberek életét. Az egyik fő kritika, hogy az RSPO által tanúsított ellátási láncok számos esetben megsértik saját tanúsítási szabványait, ezért a címkét „zöldmosással” vádolják. Ennek következtében az RSPO hitelessége megkérdőjelezhető, és sok vásárló nem bíz benne.

////////////////////////////////////